

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Хоризонтален анализ на системата за формулиране и реализация на научната политика на Република България

Основни резултати от функционалния анализ

Фокус на анализа [1]

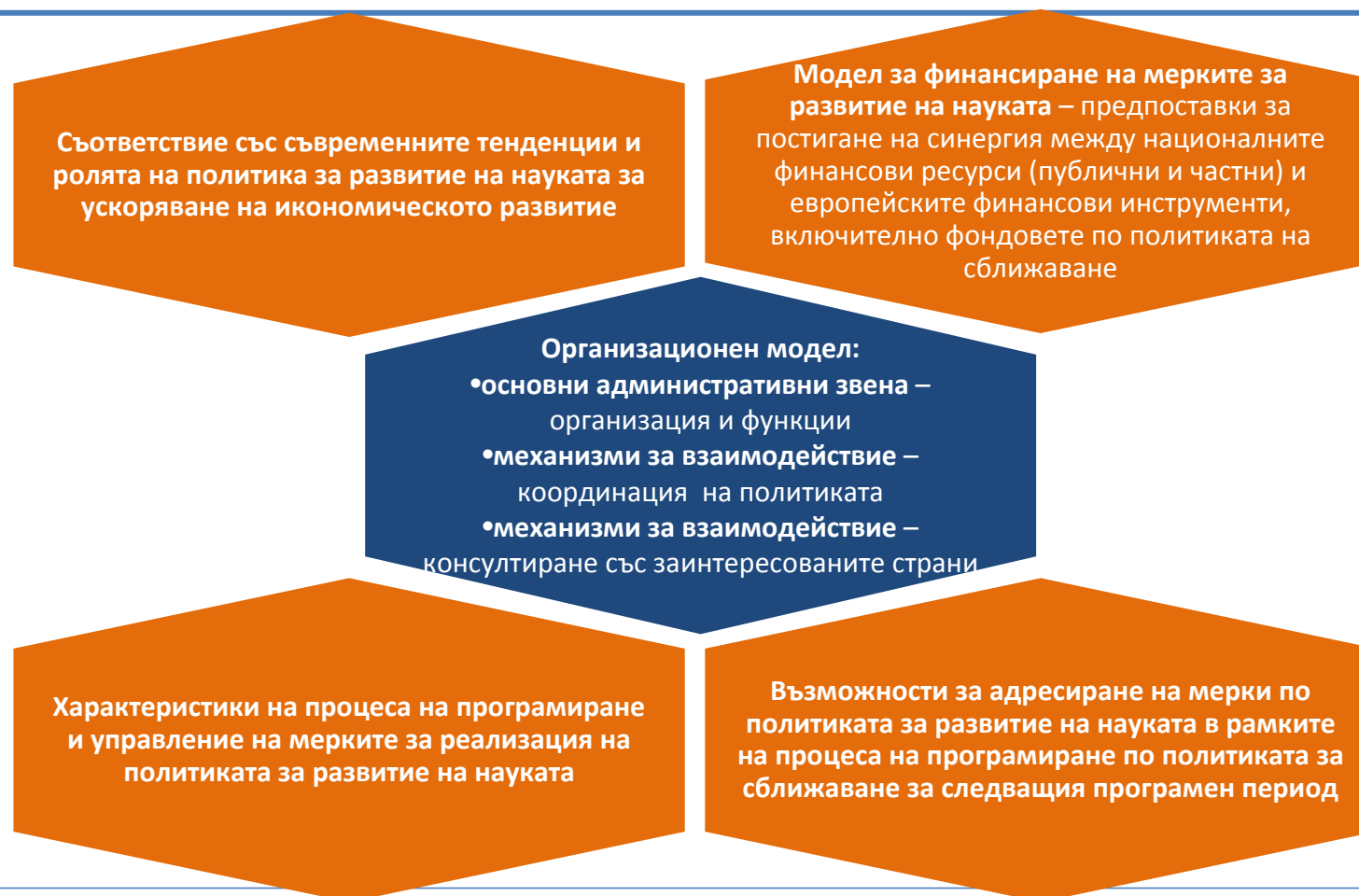

- **Обхват на анализа:**

- правомощията и организацията за формулиране и реализация на правителствената политика за развитие на науката, включително разпределението на управленските правомощия;
- механизмите за взаимодействие (вкл. координация и консултиране) в различните етапи от управленския цикъл, роли на заинтересованите страни;
- организацията на административните (звена) структури, които имат функции във връзка с политиката за развитие на науката;
- ресурси за постигане целите на политиката.

Целта на анализа е **формулиране на оценка** за ефективността и ефикасността на модела на организация на правителствената политика за развитие на науката оглед конкретните управленски нужди и очакванията на заинтересованите страни.

Фокус на анализа [2]

Нормативни актове

- **Нормативни актове:**

- **устройствени** – определящи институционалната рамка за осъществяване на политиката за развитие на науката и институциите, осъществяващи научна дейност;
- **процедурни** – свързани с конкретните условия, процедури и действия за насърчаване развитието на науката.

...

- Закон за насърчаване на научните изследвания;
- Закон за развитието на академичния състав в Република България;
- Закон за висшето образование;
- Закон за Българската академия на науките;
- Закон за Селскостопанската академия;
- ...

... подзаконови нормативни актове ...

Нормативни актове

Закон за насърчаване на научните изследвания

- регламентира:
  - **Национална стратегия за научни изследвания;**
  - **Национален съвет за наука и иновации;**
  - **Фонд "Научни изследвания";**
  - механизъм за ежегодно планиране на целите, мерките, финансовите инструменти и средствата за изпълнение на НСНИ, включва изготвяне на годишен доклад за състоянието и развитието на научните изследвания в научните организации и висшите училища;
  - механизъм за оценка на научноизследователската дейност.
- ограничения:
  - **научноизследователската дейност** „*обхваща фундаменталните и приложните изследвания, както и разпространението на научните резултати*“. чл. 2, ал. 2 на ЗНИИ;
  - закона не визира подкрепа за третия тип научноизследователска дейност – **експерименталното развитие**, Наръчник Фраскати (Frascati Manual), 1992 г.;
  - **не са съгласувани** сроковете за докладване на изпълнението с бюджетната процедура.

Част от подзаконовите актове не са приети!

Подзаконова нормативна уредба

- **Устройственият правилник на МОМН**
  - правомощията на министъра са определени общо за всички ресори – не е отчетена спецификата на политиката за развитие на науката
- Правилник за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на фонд "Научни изследвания" – **не е приет**
- Правилник за организацията и дейността на Националния съвет за наука и иновации – **не е приет**
- Правилник на Фонд „Научни изследвания” – **не е актуализиран**
- **Наредба № 9 от 8.08.2003 г.**
  - Няма валидно правно основание
- **Инструкция № 1 от 4.01.2012 г. за реда за водене на Регистъра на научната дейност в Република България**
- **Класификатор на областите на висше образование и професионалните направления**
  - Не съответства на класификацията на НСИ за НИРД по 6 области на науката

Стратегически документи

- **Национална стратегия за развитие на научните изследвания;**
- **Национална пътна карта за научна инфраструктура;**
- Национална референтна стратегическа рамка и оперативните програми;
- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020 (проект)
- *Концепция за Оперативна програма за Наука и образование за интелигентен растеж за периода 2014 –2020 г.*
- Стратегия ЕВРОПА 2020;
- „Съюзът за иновации“ – една от седемте водещи инициативи, определени в стратегията „Европа 2020“
- **Пакет от законодателни актове в областта на политиката на сближаване за периода 2014-2020 г.**
- **ЗЕЛЕНА КНИГА** от предизвикателствата към възможностите — изграждане на обща стратегическа рамка за финансиране от ЕС на научните изследвания и иновациите – COM (2011) 48 окончателен;
- **ХОРИЗОНТ 2020** – рамкова програма за научни изследвания и иновации

Стратегически документи

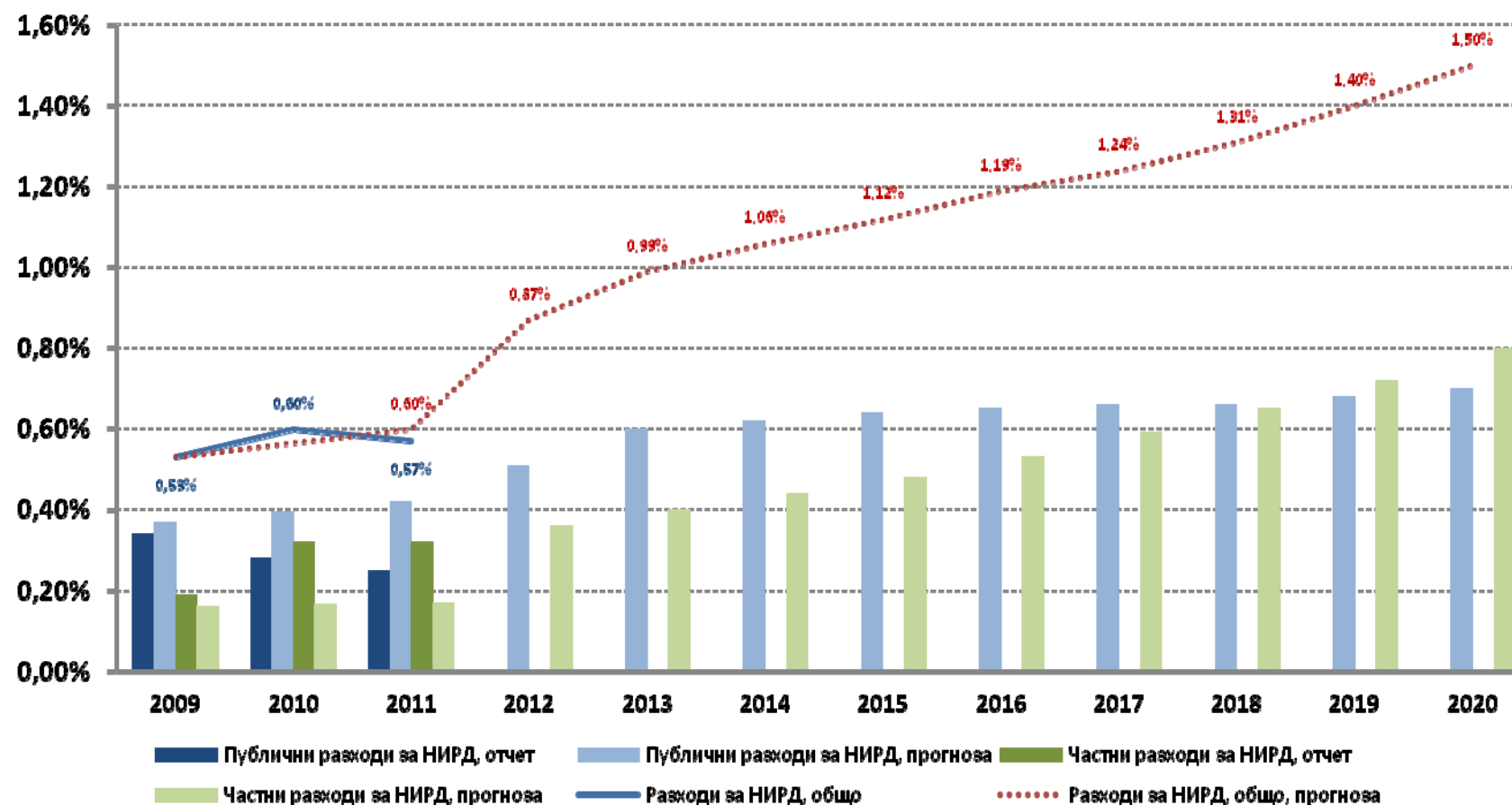
- Национални цели, съгласно НПР

Водеща цел на „Европа 2020“	Национална цел, НПР	
	Актуална стойност	Цел за 2020 г.
75% от населението на възраст между 20-64 да е заето	63.9% (2011)	76%
3% от разходите за НИРД	0.57% (2011)	1.5%
Емисии на парникови газове с 20% по-малко отколкото през 1990 г.	53% (2009)	+ 20%
20% от енергията от ВЕИ	13.8% (2010)	16%
20% увеличение в енергийната ефективност	n/a	+ 25%
Делът на лицата, преждевременно напуснали училище, да е под 10%	12.8% (2011)	11%
Поне 40% от хората на възраст 30-34 години да са завършили висше образование	27.3% (2011)	36%
Намаляване броя на хората, застрашени от бедност или социално изключване с 20 милиона в ЕС	67 000	260 000

- **„засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите“** – ЕФРР, инвестиции, свързани с бизнес средата (инфраструктура, бизнес услуги, подкрепа за бизнеса, **иновации, ИКТ и научноизследователска дейност**), ...
научноизследователска инфраструктура, ...

.... минимум 15% от средства по политиката за сближаване, следва да се насочват за мерки, свързани с развитие на научноизследователската дейност и иновациите, МФ

„Техническа помощ за изпълнение на проект „Хоризонтален анализ на системата за формулиране и реализация на научната политика на Република България“, финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд”

Национална стратегия за научни изследвания

- **Основните цели на НСРНИ са:**
  - Изграждане на конкурентоспособна национална научна инфраструктура като елемент от Европейското изследователско пространство.
  - Подобряване на обслужването и контрола на научната инфраструктура в България.
  - Засилване на интеграция между научните организации и звена на публичните научни организации и университетите в страната и връзката им с бизнеса в съответствие с приоритетите на обществото.
  - Модернизация на научните организации и повишаване статута на учения в обществото.
- **приоритетни направления за развитие на науката до 2020 г.:**
  - Енергия, енергийна ефективност и транспорт. Развитие на зелени и еко-технологии;
  - Здраве и качество на живота, биотехнологии и екологично чисти храни;
  - Нови материали и технологии;
  - Културно историческо наследство;
  - Информационни и комуникационни технологии.

мах. 15% за фундаментални изследвания

Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020 (проект)

- **подприоритет 1.3 „Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания“:**

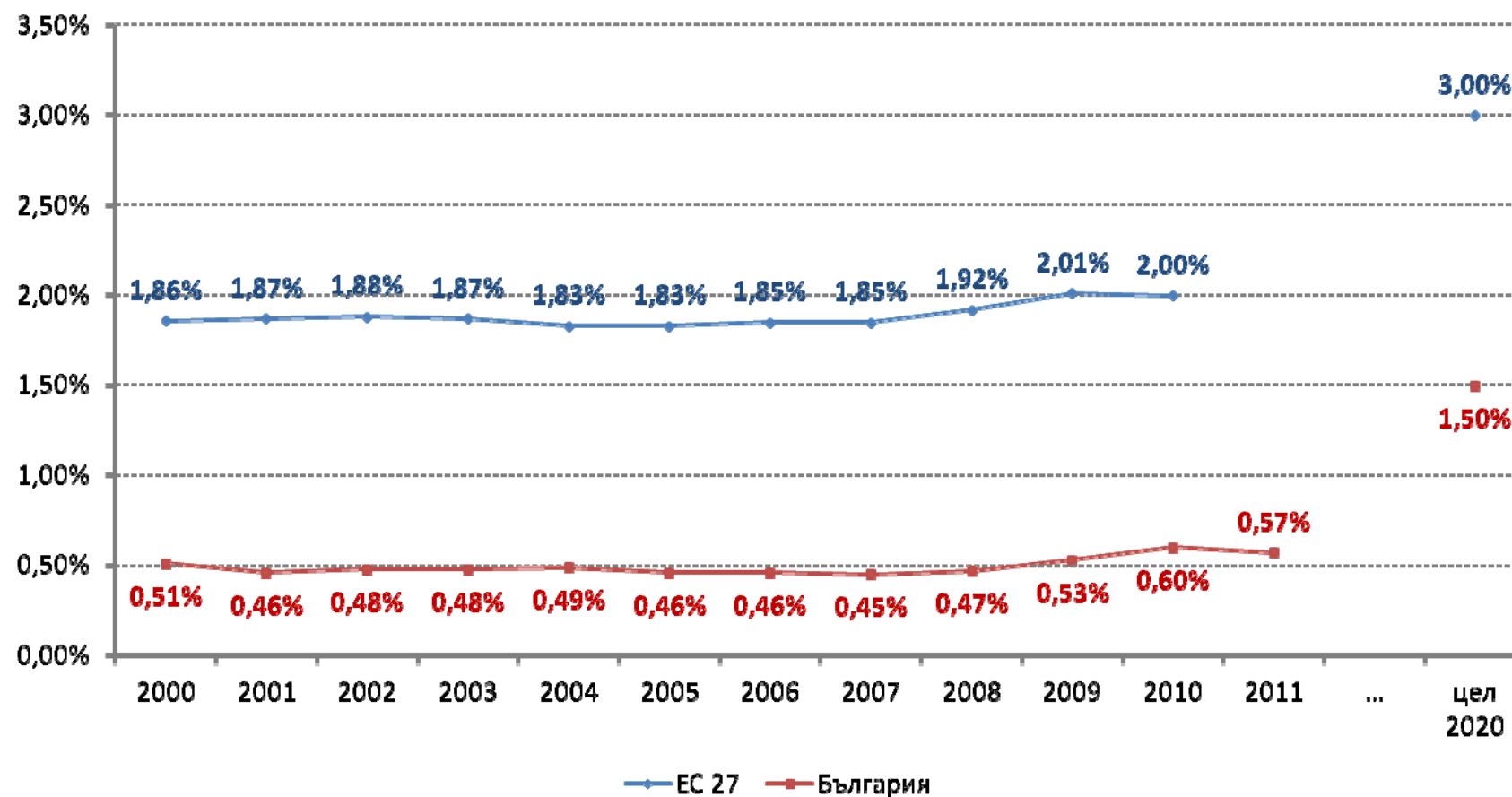
- повишаване на социалната роля и значимост на научните изследвания;
- развитие на научния потенциал и интегриране в европейското изследователско пространство;
- развитие на научно изследователската дейност чрез програмно-конкурсно финансиране
- оптимизиране на управлението на програмите за научни изследвания.

- **подприоритет 5.2 „Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите“:**

- изграждане на научна и иновационна инфраструктура и засилване на интеграцията между елементите на „триъгълника на знанието“,
- партньорства между иновативни предприятия и носителите на иновативния потенциал, финансиране на дейностите за изследвания и развитие на иновациите на предприятията, в това число и МСП;
- интернационализация на иновационния процес.

Индикатори за научноизследователската дейност

Разходи за НИРД като процент от БВП за ЕС 27 и България

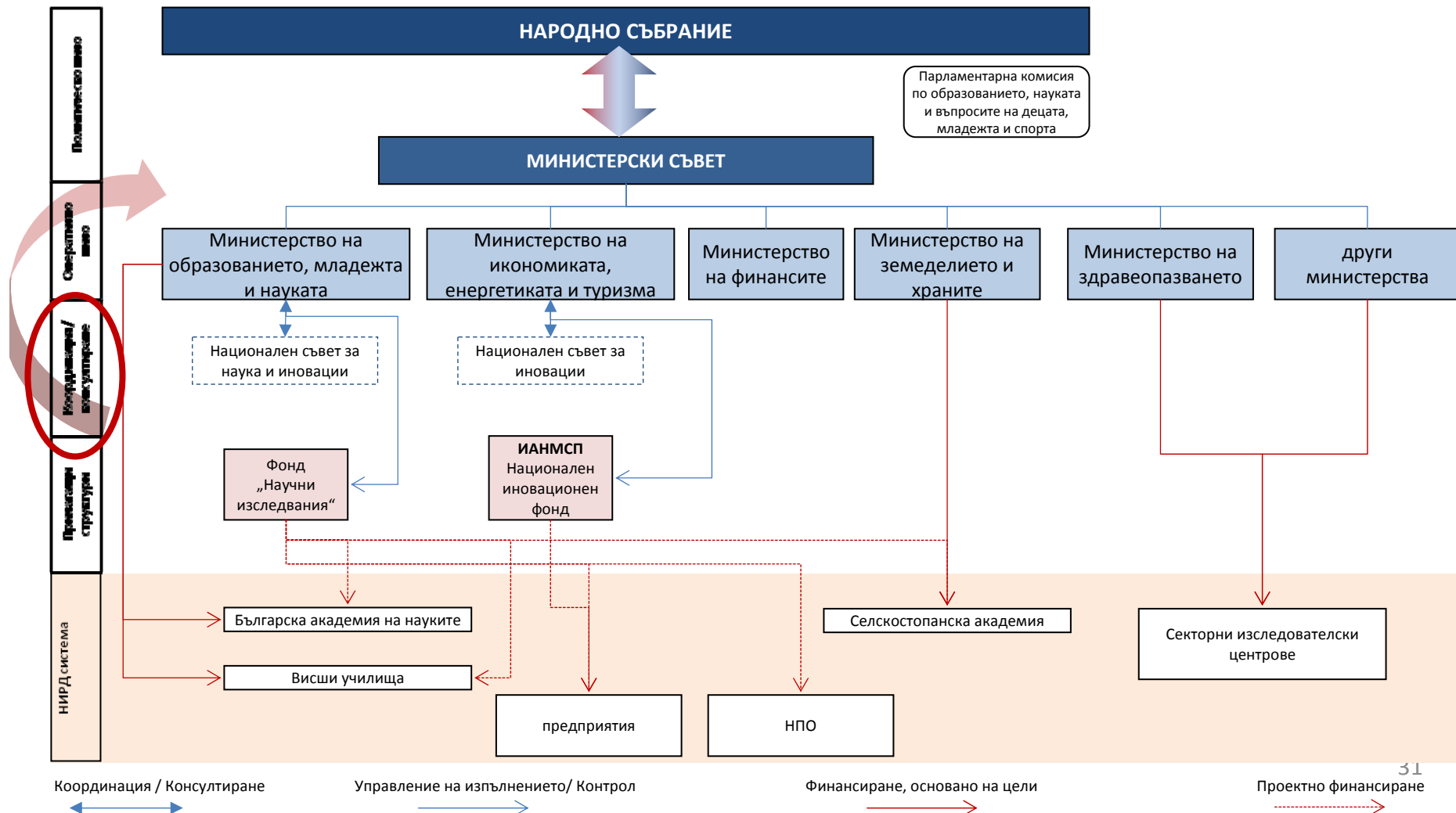

Правна и стратегическа рамка – изводи

- По отношение на правната рамка – **необходимост от съгласуване и актуализация, както и приемане на неприетите нормативни актове**
- По отношение на стратегическата рамка – **амбициозни цели, изискващи сериозни усилия за тяхното постигане**

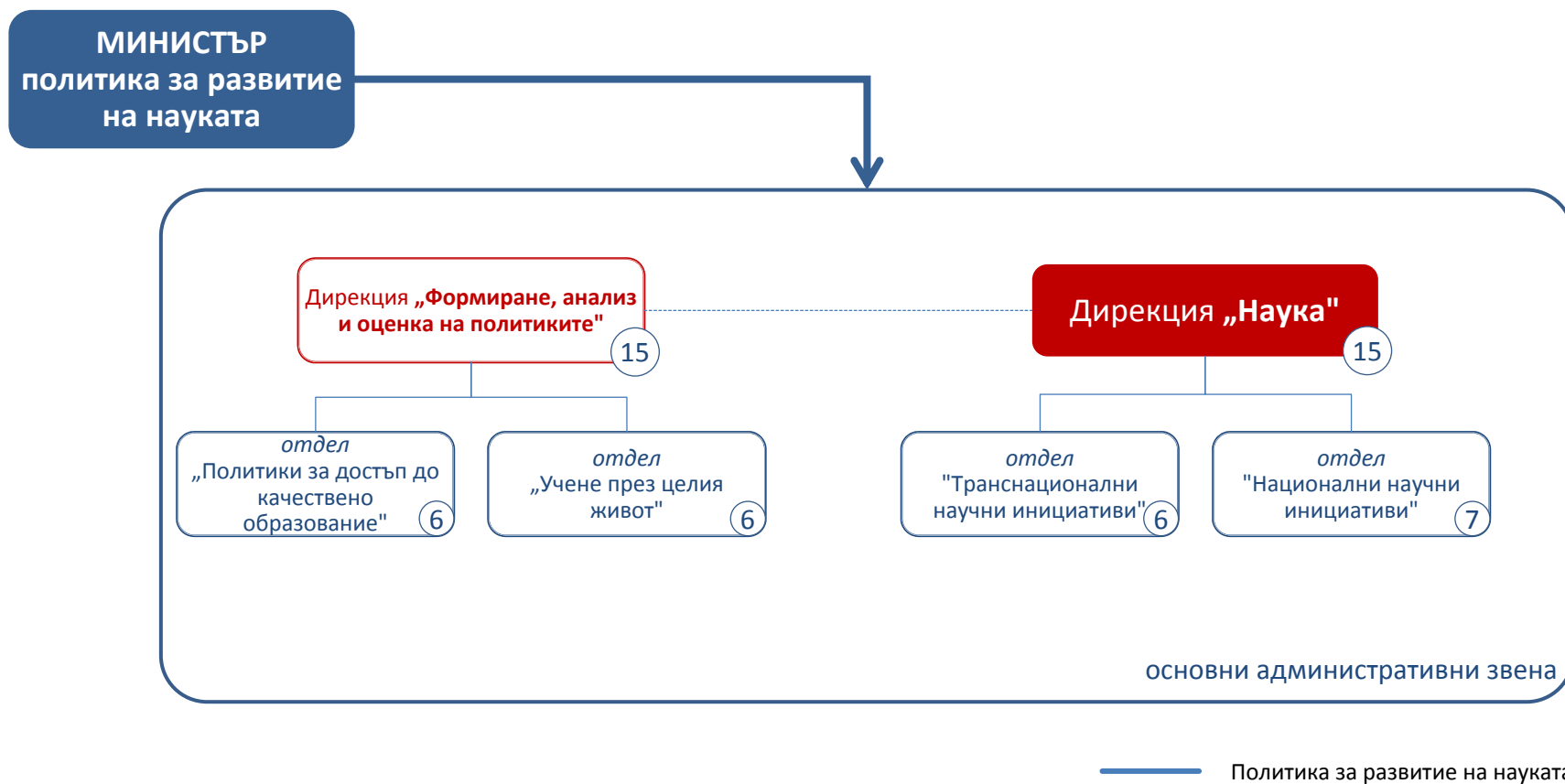
Общ организационен модел за реализация на политиката за развитие на науката

Организационен модел на МОМН

Административна организация – оперативно ниво

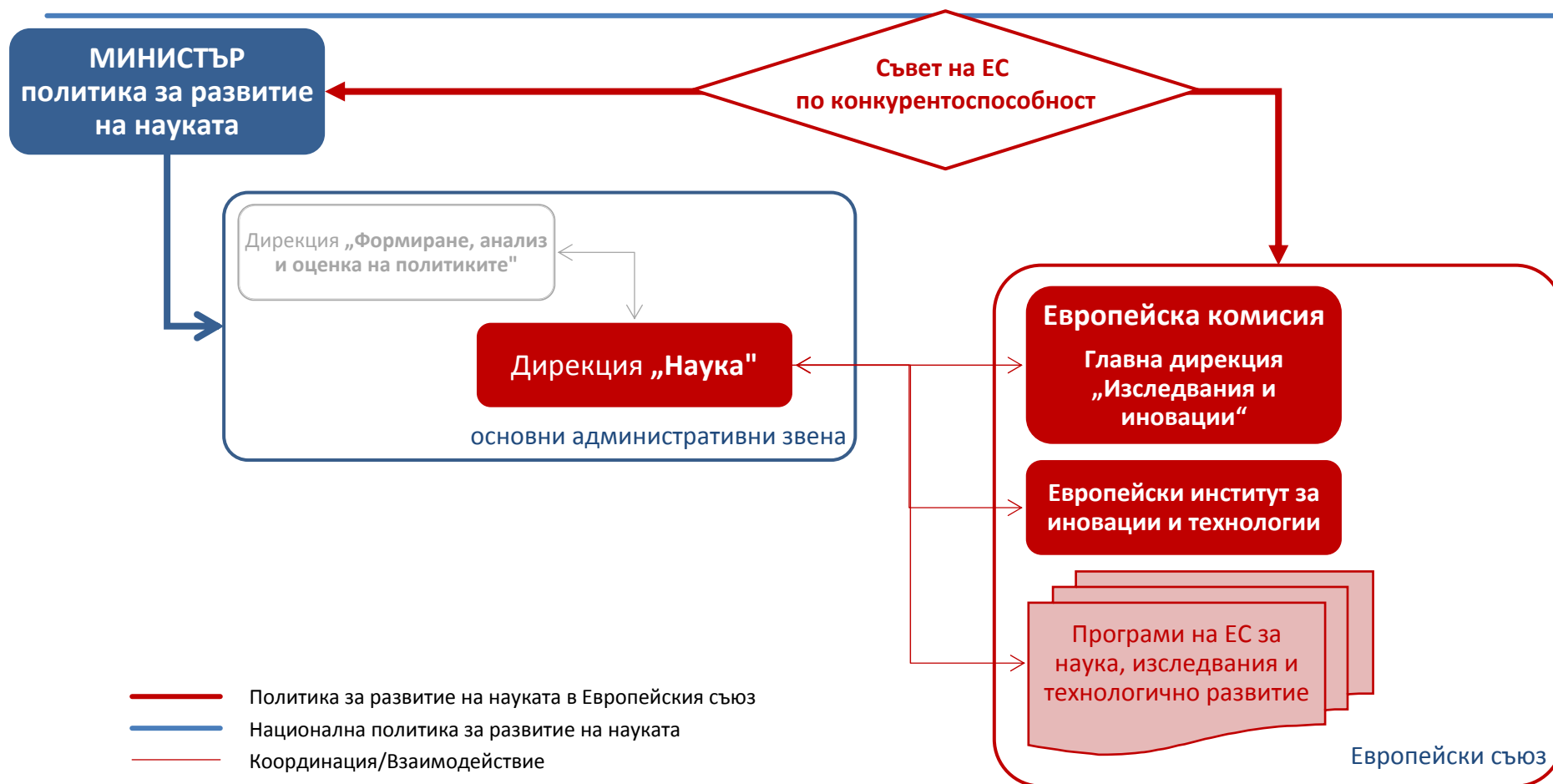

Административна организация – оперативно ниво

Административна организация – оперативно ниво

Организационен модел – основни изводи

- **Липсва ефективен механизъм за координация на политиката в нейния цялостен обхват** – от научния процес до прилагането на научните достижения в икономиката и социалната сфера;
- **Основните функции във връзка с реализацията на политиката за развитие на науката се осъществяват от дирекция Наука:**
  - на национално ниво;
  - на ниво ЕС;
  - двустранно научно сътрудничество.
- Налице е **формално припокриване на функции** между дирекция Наука и дирекция „Формиране, анализ и оценка на политиките“ – липсва демаркация на функциите;
- **Липсват функции за оперативна координация** на политиката за развитие на науката в рамките на българската административна система.

Европейски съюз

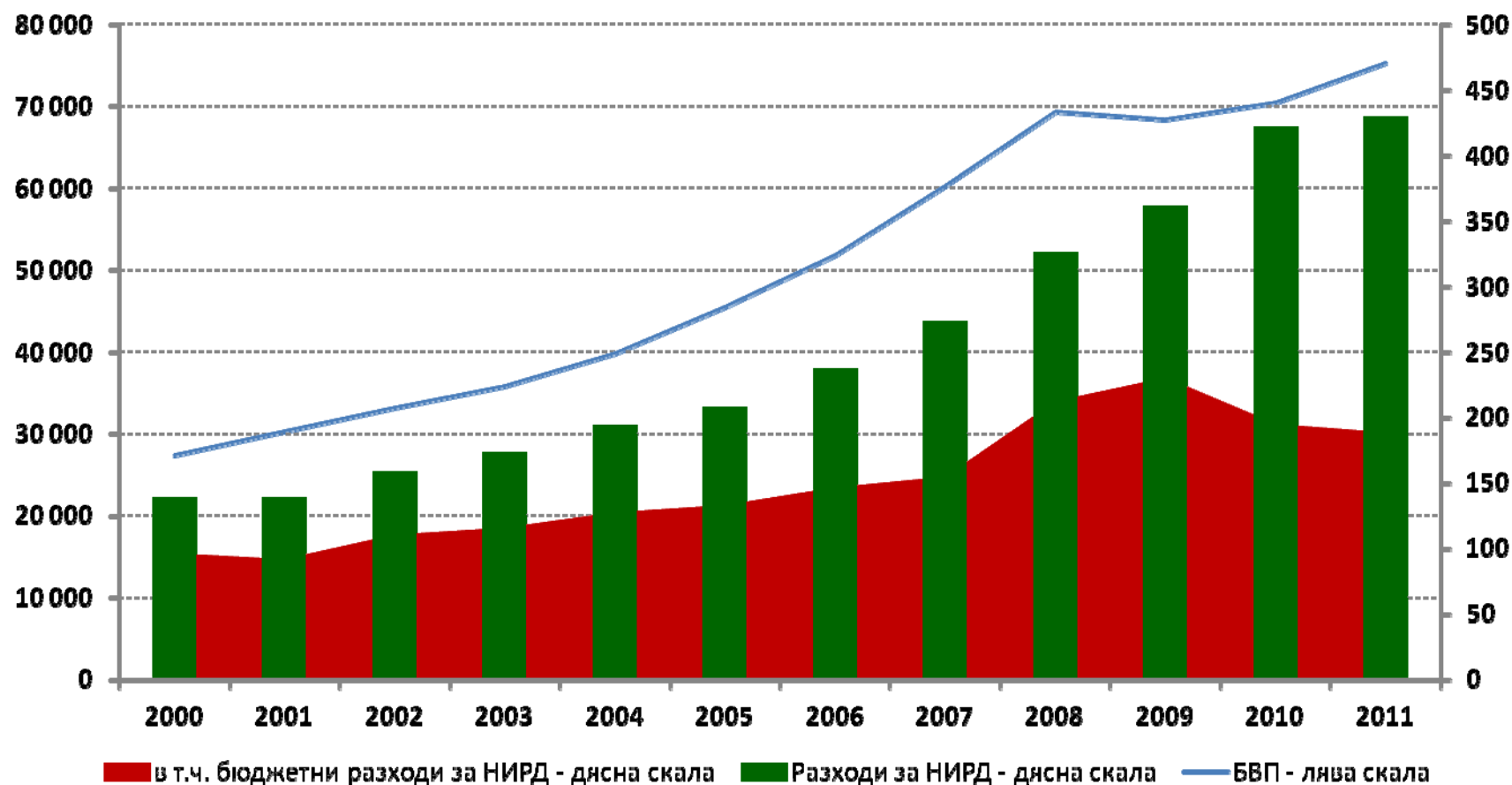

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

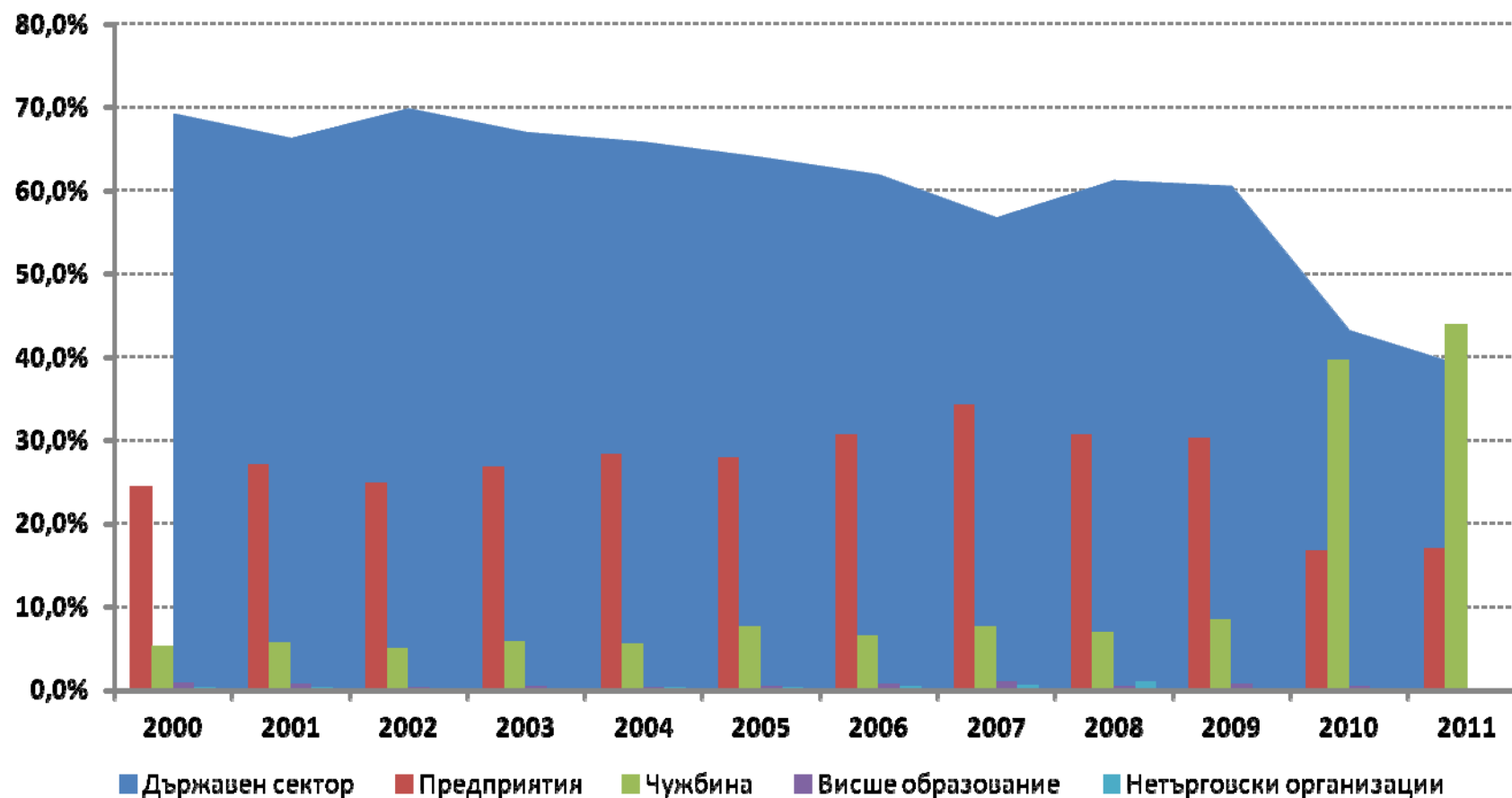
Брутен вътрешен продукт (по текущи цени за съответната година) и нетни разходи за НИРД, млн. ЛВ.

„Техническа помощ за изпълнение на проект „Хоризонтален анализ на системата за формулиране и реализация на научната политика на Република България“, финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд“

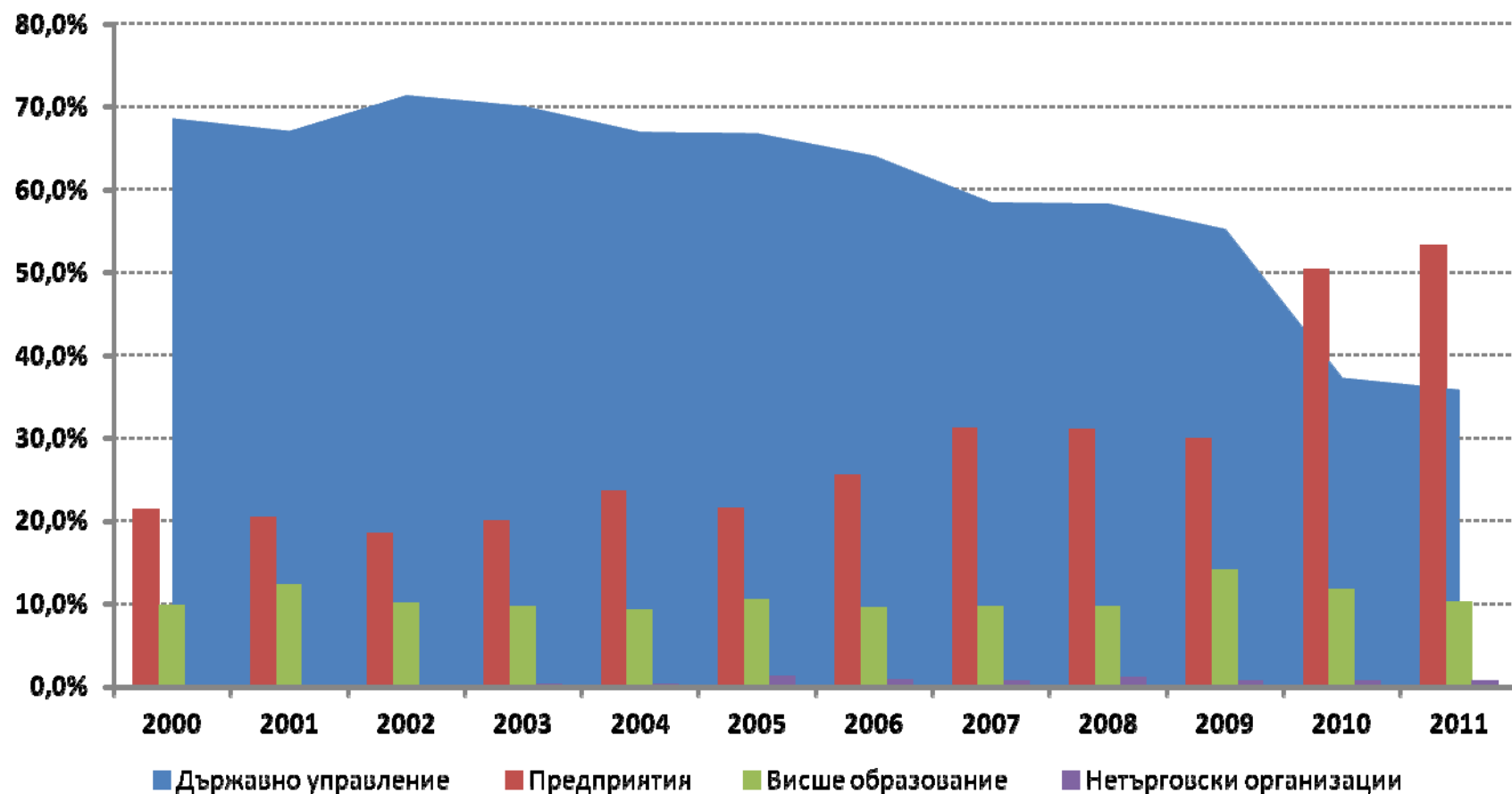

Разходи за НИРД по източници

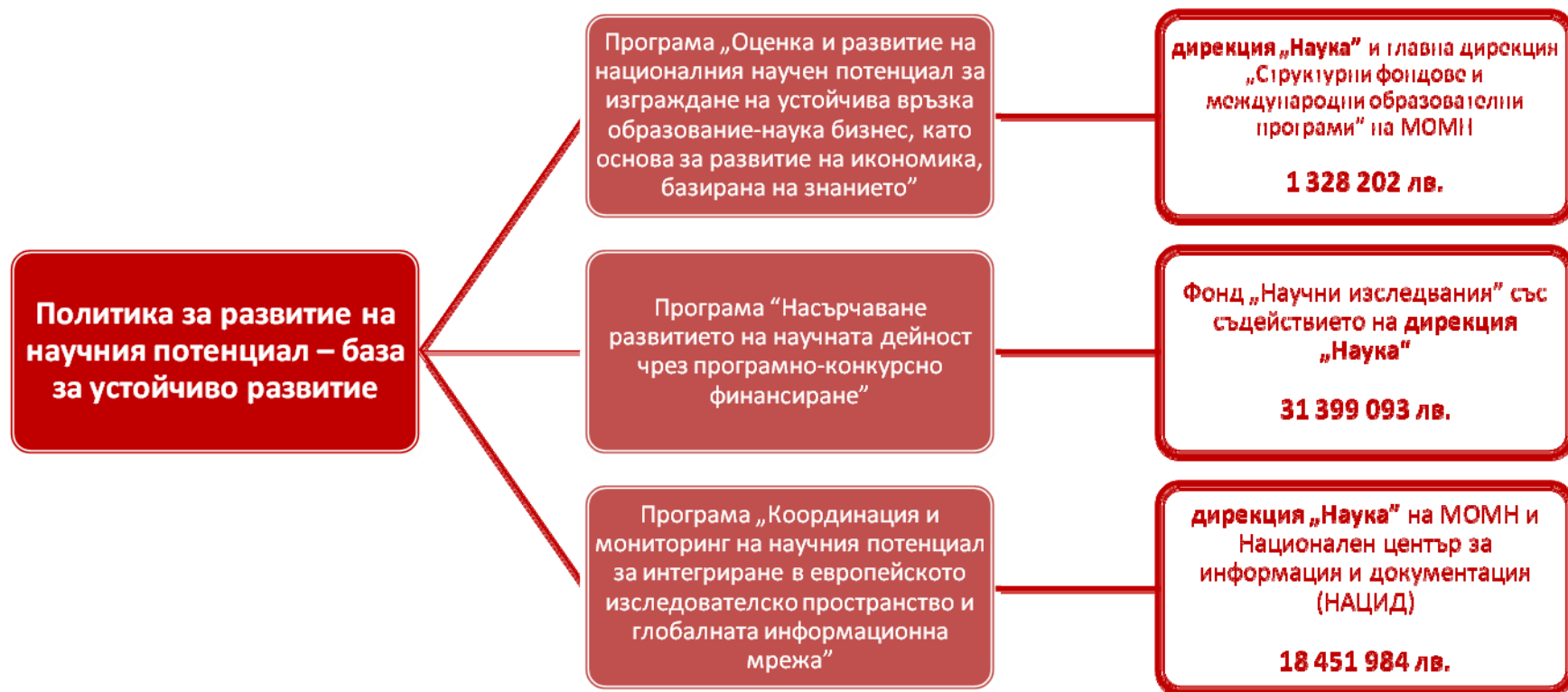

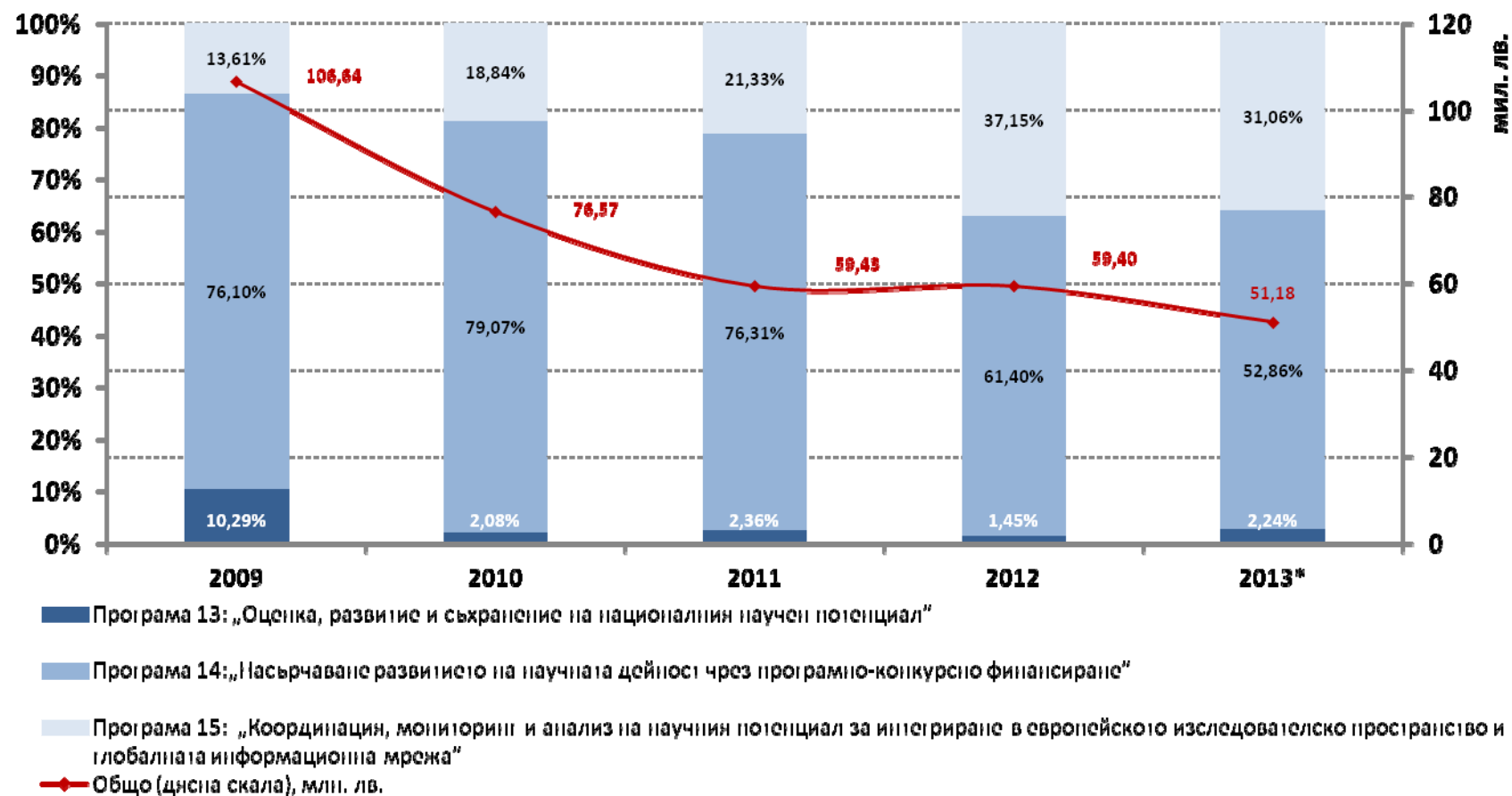
Разходи за НИРД по институционални сектори

Финансово осигуряване на политиката за развитие на науката – програмен бюджет (2013 г.)

Финансово осигуряване по бюджетни програми

„Техническа помощ за изпълнение на проект „Хоризонтален анализ на системата за формулиране и реализация на научната политика на Република България“, финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд“

Принос на политиката за сближаване за развитието на науката

Програма	Обща стойност	Размер на БФП	Изплатени средства	% изпълнение
ОПРКБИ	216 011 928	128 516 647	12 290 270	9,56%
ОПРЧР	129 198 317	129 097 686	14 397 267	11,15%
ОПАК	800 533	800 533	87 112	10,88%

Финансово осигуряване – изводи

- Методологията на програмното бюджетирание **не е приложена в цялост**, разходите в бюджета по икономически елементи, просто са преразпределени в програмния формат;
- **Малък обем и ниско качество на разходите за научна и развойна дейност** – намаляващ дял на бюджетно финансиране на науката за периода след 2009 г.
- **Слаба подкрепа за НИРД от инструментите на политиката за сближаване** през настоящия програмен период (2007-2013 г.)
- Налице са **рискове** за:
  - изпълнението на националната цел по стратегията „Европа 2020“ за финансиране на НИРД – 1.5% от БВП;
  - загуба на капацитет за научни изследвания и като резултат намаляване на иновационната активност в икономиката.

Обща оценка на състоянието

- **Политика за развитие на науката:**
  - Фрагментирана;
  - Липсва интегриран подход за развитие на науката;
  - Лисват секторни приоритети;
  - Липсват механизми за координация на политиката;
  - Взаимодействието със заинтересованите страни е неефективно.
- **Организация за формулиране и прилагане на политиката:**
  - Несъвършена – налице е дублиране на функции
- **Механизми за финансиране:**
  - Малък обем и ниско качество на разходите за научна и развойна дейност – намаляващ дял на бюджетно финансиране на науката за периода след 2009 г.